

Spoštovane in spoštovani prijazno pozdravljeni na tradicionalni komemorativni slovesnosti tu na Ajnšnitu.

Vsako leto že od leta 2014, ko je bilo postavljeno to obeležje in, ko je bil 26 septembra tega leta blagoslovljen tudi postavljen križ se srečujemo na tem mestu. Na mestu nedojemljivega trpljenja in umiranja, na mestu, ker so zapisane tragične usode ruskih vojakov zajetih na vzhodni fronti. Danes ne vemo koliko je bilo pripadnikov ruskega naroda, koliko morebiti pripadnikov drugih narodov ki so sestavljali takratno rusko cesarsko vojsko in so bili prepeljani na slovensko ozemlje. Verjetno to ni niti toliko pomembno, kolikor je pomembno to, da se spominjamo ne glede na to kdo so bili, na njihovo trpljenje, daleč do doma, na njihovo žrtvovanje za verjeno njim povsem nepomembne ideale in ozemeljske pretenzije posameznih držav in njih vladajočih elite. Bili so preprosti ljudje, pahnjeni v vrtinec vojne vihre, ki so verjetno hrepeneli le po toplem domu, po družini in prijateljih.

Doktor Vladimir Prebilič je v recenziji knjige, ki jo je nedavno izdalo Združenje Sever in govori o vojnih ujetnikih v vojni za samostojno Slovenijo zapisal, citiram : »Čeprav je vojna poraz človečnosti, ki nepovratno zareže v zavest tako posameznika kot družbe, nas spremlja vso človeško zgodovino«, konec citata.

Zgodovina nam pripoveduje, da so bili na območje današnje Slovenije pripeljani ruski vojaki – ujetniki že v jeseni leta 1914. Ocene koliko ujetih vojakov ruske cesarske vojske je bilo pripeljanih v Slovenijo so zelo približne številke govorijo, da med 20 in 30 tisoč.

Že takrat je pravni okvir vojnega ujetništva določala IV. Haaška konvencija o spoštovanju zakonov in običajev vojne na kopnem iz leta 1907 oziroma njena priloga, Pravilnik o zakonih in običajih vojne na kopnem, je določal, da je potrebno z vojnimi ujetniki ravnati humano v vseh pogledih. Tako takrat, kot v verjetno vseh vojnah kasneje je bila to le mrtva črka na papirju in so bili vojni ujetniki zgolj številka ali pa še to ne. V teh pravilnikih je bilo marsikaj zapisano tudi to, da naj bi prejeli enako prehrano, namestitve in obleko kot vojska države, ki jih je zajela. Zgodbe, pričevanja, zapiski pa seveda govorijo in pišejo drugače.

Različna dela so opravljali ruski vojaki ujetniki. Na vojaškem področju je bilo to delo pri gradnji objektov v zaledju fronte. Delali so tudi na tako imenovanem civilnem področju kjer so opravljali dela za potrebe kmetijstva, obrti, industrije in rudarstva. Treba je povedati, da so bili razmeščeni in nastanjeni skoraj na celotnem območju današnje Slovenije.

Oblasti v Avstriji in Ogrski so ujetnike zadrževale v neugodnih življenjskih pogojih, v slabi namestitvi in neprimerni prehrani. Vsak prekršek pa je bil deležen ostrih sankcij. Ni se torej čuditi, da so mnogi izmed njih našli poslednji počitek v slovenski zemlji.

Sporazum, ki je podpisan med Vlado Republike Slovenije in Vlado Ruske federacije nalaga, da obe državi etično poskrbita za vojna grobišča na obeh ozemljih. Na tem žalostnem koščku slovenske zemlje, kjer smo danes sedaj stoji obeležje in lesen pravoslavni križ. Takšnih žalostnih območij je na slovenskem veliko. Nič ne bi bil vreden sporazum, če na Ruski in Slovenski strani ne bi bilo ljudi, ki čutijo to zgodovinsko povezanost med Ruskim in Slovenskim narodom. Usoda včasih pripelje tudi do tega, da se vojaki bojujejo proti svoji volji na nasprotnih straneh. Kljub temu pa mora vojskovanje in vojna ohraniti človeški obraz, kolikor le lahko. Ravnanje s premaganimi v boju, zajetimi, ranjenimi in onemoglimi mora biti dostojno človeka.

O tem kaj se je po teh naših krajih dogajalo tako v prvi kakor tudi v drugi svetovni vojni bomo brali samo v knjigah, ki opisujejo takratna obdobja. Kakor koli je bilo v prvi svetovni vojni življenje težko tako za vojake, civilno prebivalstvo in tudi ujetnike sem prepričan, da je to trpljenje, da so te strahote vojne ljudi povezale. Posebno so ruski in slovenski narod povezali dogodki v drugi svetovni vojni. Človeško je biti usmiljen do tistega ki trpi. Seveda so tudi izjeme, človeški izmečki, ki uživajo ob

trpljenju drugega. Slovenski in ruski narod sta v zgodovini trpela in krvavela, zato ne dvomim, da bosta tudi v prihodnje čutila še posebno naklonjenost in povezanost.

Verjamem tudi, da bomo tudi v prihodnje s skupnimi aktivnostmi poskrbeli za to, da bodo ruski in slovenski rojaki, ki so našli poslednji dom daleč od njihove domovine deležni spoštljivega spomina.

Večerni zvon, o mili zvon

le zbujaj mi spomin na dom.

Na zlate dni na vso mladost,

ko vzljubil sem, spoznal bridkost.

Hvala vam za priložnost, da sem vas smel danes z nekaj mojimi besedami in razmišljanji nagovoriti.